

ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ (тематика семінарських занять)

Тема 1. ПРЕДМЕТ ІСТОРІЇ СОЦІОЛОГІЇ. ГЕНЕЗА СОЦІОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ.

ПЛАН

1. Соціальне. Поняття соціального.
2. Дискусія про предмет соціологічної науки.
3. Основні етапи розвитку знань про суспільство.
4. Соціологія та історія соціології.

Література: [3,9,36,45,49,53].

Тема 2. ПРОТОСОЦІОЛОГІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА У СЕРЕДНІХ ВІКАХ.

ПЛАН

1. Соціологія та протосоціологія.
2. Соціальне знання Стародавнього Сходу.
3. Вчення про суспільство в Стародавній Греції.
4. Соціальні погляди в епоху середніх віків.

Література: [18,48,53].

Тема 3 СОЦІАЛЬНА ДУМКА У XVI – XVIII СТ.

ПЛАН

1. Соціальні погляди Нового часу.
2. Утопічні вчення як джерело соціальної науки.
3. Соціальні концепції французьких просвітителів.

Література: [18,53].

Тема 4 ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ СОЦІОЛОГІЇ У XIX СТ. МУЛЬТИПАРАДИГМАЛЬНІСТЬ СОЦІОЛОГІЇ.

ПЛАН

1. Джерела виникнення соціології в середині XIX ст.
2. Етапи інституціалізації соціології як науки.
3. Поняття парадигми. Мультипарадигмальність соціології.

Література: [4,6,14,33,37,38,45].

Тема 5 О. КОНТ ТА ЙОГО ПРОЕКТ МАЙБУТНЬОЇ НАУКИ.

ПЛАН

1. Життєвий шлях та творчість О. Конта.
2. Закон трьох стадій інтелектуального розвитку людства. Місце соціології в системі наук.
3. Вчення про соціальну статистику та соціальну динаміку.
4. Вчення О. Конта про індустріальне суспільство.

Література: [13,21,22,34,47,53].

Тема 6 НАТУРАЛІСТИЧНА ПАРАДИГМА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СОЦІОЛОГІЇ II ПОЛ. XIX СТ.

ПЛАН

1. Поняття натуралізму. Специфіка натуралістичного пояснення суспільних явищ.
2. Географічний детермінізм.
3. Демографічний напрямок в соціології.
4. Расово – антропологічний напрямок.
5. Соціальний дарвінізм.

Література: [2,18,22,47,53].

Тема7 ОРГАНІСТИЧНА СОЦІОЛОГІЯ Г. СПЕНСЕРА.

ПЛАН

1. Життя та творчий шлях Г. Спенсера.
2. Еволюція як течія у розвитку наук кінця XIX ст. Теорія соціальної еволюції.
3. Органіцизм Г. Спенсера.
4. Предмет і метод соціологічного знання.

Література: [13,22,29,47,50,53,54].

Тема 8 ПСИХОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СОЦІОЛОГІЇ II ПОЛ. XIX СТ.

ПЛАН

1. Криза натуралізму та виникнення психологічної парадигми.
2. Інстинктивізм У. Мак-Дугалла.
3. Психоаналітична соціологія З. Фрейда та його послідовників.
4. Соціальний біхевіоризм.
5. “Психологія натовпу” Г. Лебона та Г. Тарда.

Література: [18,21,22,45,47,50,53].

Тема 9 МАРКСИСТСЬКА СОЦІОЛОГІЯ XIX СТ.

ПЛАН

1. Вчення К. Маркса про класи як сутність соціального.
2. Суспільно-економічні формації.
3. Поняття соціальної революції в працях К. Маркса та Ф. Енгельса.
4. Соціологічний зміст категорії Gemeinwesen в працях К. Маркса.
5. Послідовники марксистської теорії.

Література: [21,22,23,46,50,53,54].

Тема 10 ФРАНЦУЗЬКА СОЦІОЛОГІЧНА ШКОЛА КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ. Е. ДЮРКГЕЙМ.

ПЛАН

1. Життєвий шлях Е. Дюркгейма.
2. Принцип соціологізму Е. Дюркгейма.
3. Вчення про солідарність.

4. “Соціологія суїциду”.

Література: [13,18,21,22,42,47,50,53,54].

Тема 11 НІМЕЦЬКА СОЦІОЛОГІЯ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.
В. ДІЛЬТЕЙ, В. ВІНДЕЛЬБАНД, Г. РІККЕРТ.

ПЛАН

1. Специфіка та особливості розвитку соціології у Німеччині.
2. Соціальна філософія і проблема методу соціологічного дослідження. В. Вундт.
3. Соціологічні погляди В. Дільтея. Дилема “розуміння – тлумачення”.
4. Соціологічні погляди В. Віндельбанда та Г. Ріккерта. Ідеографічні і номотетичні науки.

Література: [10,13,18,21,22,23,47,54].

Тема 12 СОЦІОЛОГІЧНІ ПОГЛЯДИ Ф. ТЬОННІСА.

ПЛАН

1. Ф. Тьонніс і структура соціального знання.
2. Інстинктивна та розумова воля. “Спільнота та суспільство”.
3. Соціальні відносини, групи і об’єднання як соціальні типи.

Література: [13,18,21,22,53].

Тема 13 ФОРМАЛЬНА СОЦІОЛОГІЯ Г. ЗІММЕЛЯ.

ПЛАН

1. Обґрунтування соціології як особливої дисципліни.
2. Концепція розуміння та апріорі соціального буття.
3. Концепція соціальної диференціації.
4. Основні питання формальної соціології.
5. Соціологія культури Г. Зіммеля.

Література: [13,18,21,23,47,50,54].

Тема 14 ТЕОРІЯ “СОЦІАЛЬНОЇ ДІЇ” М. ВЕБЕРА.

ПЛАН

1. Методологія соціологічного пізнання М. Вебера.
2. Теорія “соціальної дії”.
3. Вчення М. Вебера про типи поведінки. Поняття “ідеальний тип”.
4. Політична соціологія М. Вебера.
5. Релігія в соціологічній концепції М. Вебера.

Література: [7,13,21,23,46,47,50,53,60].

Тема 15 СОЦІАЛЬНЕ ЗНАННЯ В РОСІЇ НА ЗЛАМІ ХІХ – ХХ СТ. ВИТОКИ
СОЦІОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ.

ПЛАН

1. Етапи та специфіка розвитку соціології в Російській імперії.

2. Соціальна наука в Росії (В.С. Соловйов, С.Н. Булгаков, П.Б. Струве, П.І. Новгородцев, М.О. Бердяєв).
3. Соціологічні погляди М. Ковалевського та Б. Кістяковського.
4. Політична соціологія М. Драгоманова.
5. Генетична соціологія М. Грушевського.

Література: [1,15,16,21,22,30,31,51,52,57].

Тема 16 ІНТЕГРАЛЬНА СОЦІОЛОГІЯ П. СОРОКІНА.

ПЛАН

1. Життя та творча діяльність П. Сорокіна.
2. Початкова система соціології (російський період творчості).
3. Соціологічні погляди П. Сорокіна (пізній період).
4. Вчення про соціальну мобільність.

Література: [11,20,21,22,43,47,53].

Тема 17 СОЦІОЛОГІЧНА ДУМКА В СРСР.

ПЛАН

1. В.І. Ленін та його критика соціологічного методу.
2. Специфіка та етапи розвитку соціології в радянський період.
3. Особливості розвитку соціології в 50 – 60 роки ХХ сторіччя.
4. Радянська соціологія у 70 – 80 роки ХХ ст.
5. Особливості розвитку соціології в період перебудови.

Література: [28,31,41,45,53].

Тема 18 АМЕРИКАНСЬКА СОЦІОЛОГІЯ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.

ПЛАН

1. Специфіка розвитку соціологічної думки в США наприкінці ХІХ – початку ХХ ст.
2. Чиказька школа соціології.
3. Р. Парк: еволюційно – реформістський підхід в соціології.
4. Соціологічні дослідження Е. Берджеса.

Література: [13,21,24,43,44,46,47,50,53,54].

Тема 19 АМЕРИКАНСЬКИЙ ІНТЕРАКЦІОНІЗМ. ТЕОРІЇ ВЗАЄМОДІЇ У. ТОМАСА, ДЖ.Г. МІДА, Ч.Х. КУЛІ.

ПЛАН

1. Основні положення інтеракціонізму.
2. Теорія Дж.Г. Міда. Категорії Self, Розум, Суспільство.
3. Соціологічні погляди Ч.Х. Кулі. Концепція “дзеркального Я”.
4. Соціологічні теорії У.А. Томаса. Співпраця з Ф. Знанецьким.

Література: [8,13,21,24,46,47,48,49,50,53,54].

Тема 20 ФУНКЦІОНАЛІЗМ В СОЦІОЛОГІЇ США.

ПЛАН

1. Основні риси і положення функціоналізму.
2. Крайній функціоналізм Б. Малиновського.
3. Структуралізм А.Р. Редкліффа-Брауна.

Література: [18,21,24,40,43,46,47,53,54].

Тема 21 ТЕОРІЯ ДІЇ ТА СОЦІАЛЬНІ СИСТЕМИ Т. ПАРСОНСА.

ПЛАН

1. Біографія Т. Парсонса.
2. Парсонсівська стратегія побудови соціологічної теорії.
3. Суспільство як іманентна соціальна система. Модельні зміни. Перехід від традиційного до індустріального суспільства.
4. “Структура соціальної дії”. Системні імперативи (А-Ц-І-Л схема).
5. Протиріччя парсонсівського синтезу.

Література: [13,18,21,24,25,26,46,47,49,50,53,54].

Тема 22 СТРУКТУРНИЙ ФУНКЦІОНАЛІЗМ Р. МЕРТОНА.

ПЛАН

1. Р.К. Мертон та його критика раннього функціоналізму.
2. Мертонівська парадигма структурно – функціонального аналізу. Уточнення поняття “функція”, класифікація функцій.
3. Р.К. Мертон: соціальна структура і аномія. Аномічна поведінка.
4. Р.К. Мертон про соціологічний метод типи теоретизування в соціології.

Література: [13,18,21,24,40,44,46,47].

Тема 23 НЕОФУНКЦІОНАЛІЗМ. ДЖ. АЛЕКСАНДЕР.

ПЛАН

1. Неофункціоналізм як спроба реанімувати функціональну парадигму.
2. Дж. Александер. Соціологічний дискурс.
3. Н. Луман: теорія систем. Аутопоезійні системи.
4. Концепція системної диференціації Н. Лумана.

Література: [13,24,25,46,47,50,53,54].

Тема 24 ТЕОРІЇ КОНФЛІКТУ Р. ДАРЕНДОРФА ТА Л. КОЗЕРА.

ПЛАН

1. Багатоманіття конфліктних теорій в соціології. Фактори формування та теоретико – методологічні засади конфліктології.
2. Уявлення Р. Дарендорфа про суспільний порядок.
3. Модель діалектичного конфлікту та його наслідків.
4. Функціональна теорія конфлікту. Л. Козер.

Література: [13,21,24,26,43,44,46,47,53,54].

Тема 25 ТЕОРІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЇ Ю. ХАБЕРМАСА.

ПЛАН

1. Концепція Ю. Хабермаса як різновид критичної конфліктної теорії в соціології.
2. Поняття “життєвого світу” і “відчужуючі” системи капіталізму.
3. Комунікативна дія.
4. Еволюція Заходу. Проблема “активної політично функціонуючої громадськості”.

Література: [13,21,25,46,47,53,54,56].

Тема 26 СТРУКТУРАЛІЗМ У СОЦІОЛОГІЇ К. ЛЕВІ-СТРОС, М. ФУКО, П. БУРДЬЄ.

ПЛАН

1. Загальні характеристики структуралізму в соціології.
2. Антропологічний структуралізм К. Леві-Строса.
3. Структуралізм та постструктуралізм. Концепції “археології знань” та “генеалогії влади” М. Фуко.
4. П. Бурдьє. Принцип подвійного структурування соціальної дійсності.
5. Габітус, поле, практики і структури П. Бурдьє.

Література: [13,21,25,35,46,47,54,56,59].

Тема 27 ТЕОРІЇ РОЛЕЙ ДЖ. МОРЕНО ТА Р. ЛІНТОНА.

ПЛАН

1. Соціальна структура суспільства як “сітка експектацій”.
2. Уточнення Дж. Морено та Р. Лінтоном понять “соціальна роль” і “соціальний статус”.
3. Соціометрія Дж. Морено як методологія вивчення малих груп.

Література: [13,21,24,25,40,46,47,54].

Тема 28 ДРАМАТУРГІЙНИЙ ПІДХІД І. ГОФФМАНА.

ПЛАН

1. Буденність та повсякденність життя як предмет соціологічного аналізу. Драматургія та повсякденність.
2. Мистецтво “керування враженнями” в концепції І. Гоффмана.
3. Рольова дистанція. Зміни рольових дистанцій.
4. І. Гоффман. Стигма. Аналіз фреймів.

Література: [21,24,25,43,46,50,54].

Тема 29 СИМВОЛІЧНИЙ ІНТЕРАКЦІОНІЗМ. Г. БЛУМЕР.

ПЛАН

1. Чиказька школа символічного інтеракціонізму. Г. Блумер.
2. “Символічна взаємодія”. “Взаємодія з собою”. Етапи визначення, інтерпретації, картування й оцінки взаємодії.
3. Приода взаємодії.
4. Виникнення та зміна загальних значень об’єктів у ході взаємодії.
5. Айовська школа символічного інтеракціонізму. Методологічні проблему аналізу самооцінки та самоідентифікації.

Література: [13,24,25,44,46,53,55].

Тема 30 СОЦІОБІОЛОГІЯ ТА СОЦІАЛЬНИЙ БІХЕВІОРИЗМ. Б. СКІНЕР, Г. УІЛСОН.

ПЛАН

1. Соціобіологічний виклик: від ранніх теорій інстинктів до концепції “усупільнення генів”.
2. Психологічний біхевіоризм Б.Ф. Скінера.
3. Соціобіологічний ракурс соціального життя. Е. Уілсон.
4. Біологічний функціоналізм П. Ван ден Берге.
5. Етологія К. Лоренца.

Література: [13,24,25,27,46,48,50,54].

Тема 31 ТЕОРІЇ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИБОРУ.

ПЛАН

1. Загальні характеристики та основні положення теорії раціонального вибору.
2. Інтелектуальні корені теорій раціонального вибору. (Утилітаризм. Антропологічна традиція Дж. Фрейзера. Б. Малиновський і психологізм обміну. М. Мосс і структуралізм обміну.).
3. Дж. Коулмен. ”Основи соціальної теорії”.
4. Теорія обміну як перший зразок теорій раціонального вибору.
5. Сучасний стан теорії раціонального вибору.

Література: [13,21,25,32,46,47,54].

Тема 32 ТЕОРІЯ ОБМІНУ ДЖ. ХОМАНСА. СТРУКТУРАЛІЗМ П. БЛАУ І Р. ЕМЕРСОНА.

ПЛАН

1. Елементарна соціальна поведінка як обмін.
2. Дж. Хоманс. Рання індуктивна стратегія (статус і конформність). Дедуктивна стратегія.
3. Психологічна модель обміну Дж. Хоманса та її критика.
4. Структуралізм обміну. Теоретична модель П. Блау. Елементарні та складні елементи обміну. Макроструктуралізм.
5. Р. Емерсон. Обмін і влада. Влада – легітимність – опозиція.

Література: [13,21,25,46,47,50,54].

Тема 33 ФЕНОМЕНОЛОГІЧНА СОЦІОЛОГІЯ А. ЩЮЦА.

ПЛАН

1. Основні філософські принципи феноменологічного методу.
2. Е. Гуссерль. Сутність “феноменологічної редукції”.
3. А. Щюц про смислову структуру соціального світу. Життєвий досвід. Ідеологізація та типологізація.
4. Інституціалізація та соціалізація в феноменологічній соціології.

Література: [13,21,24,25,39,46,54,58].

Тема 34 ЕТНОМЕТОДОЛОГІЯ Г. ГАРФІНКЕЛЯ.

ПЛАН

1. Наукове знання як вторинне відносно до повсякденного досвіду. Предмет етнометодології.
2. Г. Гарфінкель. Уявлення про соціальний світ.
3. Індексність реальності. Акцент на мовній комунікації.
4. Експериментальні дослідження Г. Гарфінкеля та критика етнометодології.

Література: [13,21,24,25,43,46,50,54].

Тема 35 СУЧАСНА СОЦІОЛОГІЯ В УКРАЇНІ.

ПЛАН

1. Специфіка розвитку вітчизняного соціологічного знання наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.
2. Основні проблеми, що вирішує українська соціологія.
3. “Вторинна інституціалізація” соціально науки та соціологічні центри України.

Література: [41,44,45,47,52].

Тема 36 ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІОЛОГІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.

ПЛАН

1. Актуальні проблеми розвитку соціології.
2. Перспективи розвитку соціології.
3. Теоретична соціологія та соціальна інженерія.

Література: [25,37,43,46,49,50,54].

ЛІТЕРАТУРА

1. Антология русской классической социологии / под редак. Д. С. Клементьева. – М., 1995.
2. Анучин В.А. Географический фактор в развитии общества. – М., 1982.
3. Бергер П. Приглашение к социологии. – М., - 1996.
4. Бурдые П. Социолог под вопросом // Социс. – 2003 - №8.
5. Бушаков С.Н. Труды по социологии и теологии. В 2 томах. – М., 1999.
6. Вебер М. Объективность социально – научного и социально – политического познания // Избранные произведения. – М., - 1990.
7. Гайденок П.П., Давыдов Ю.Н. История и рациональность: Социология М. Вебера и веберовский ренессанс. – М., 1991.
8. Ганжа А.О., Зотов А.А. Гуманистическая социология Флориана Знанецкого // Социс. – 2002 - №3.
9. Гидденс Э. Социология // Социс. – 1994 - №2.
10. Голосенко И.А. Евгений де Роберти: интеллектуальный профиль // Социс – 2001 - №2.
11. Голосенко И.А. Питирим Сорокин о внутренних нарушениях социального порядка // Социс. – 2000 - №4.
12. Горський В.С. Історія української філософії. – К., 1996.
13. Громов И.А., Мацкевич А.Ю., Семенов В.А. Западная теоретическая социология. – Санкт-Петербург, 1996.
14. Давыдов А.Ф. Социология как мультипарадигмальная наука // Социс. – 1994 - №9.
15. Довгович В. Українська ідея в політичній теорії М. Драгоманова. – К., 1991.
16. Драгоманов М. Вибране. – К., 1991.
17. Дубицкий В.В. К. Манхейм о социологическом воспитании // Социс. – 2004 - №8.
18. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології (від античності до початку ХХст.). – К.: Либідь, 1993.
19. Зотов А.А. Анализ социализма в творчестве В. Парето (работы 1898 – 1903 годов) // Социс. – 2001 - №2.
20. Ионин Л.Г. Социология культуры. – М., 1996.
21. История социологии в Западной Европе и США. – М.: Издательская группа НОРМА – ИНФРА, 1999.
22. История теоретической социологии. В 4-х т. Т. 1 / Ответ. редак. и составитель Ю.Н. Давыдов. – М.: Изд-во «Канон+» ОИ «Реабилитация», 2002.
23. История теоретической социологии. В 4-х т. Т. 2 / Ответ. редак. и составитель Ю.Н. Давыдов. – М.: Изд-во «Канон+» ОИ «Реабилитация», 2002.
24. История теоретической социологии. В 4-х т. Т. 3 / Ответ. редак. и составитель Ю.Н. Давыдов. – М.: Изд-во «Канон+» ОИ «Реабилитация», 2002.
25. История теоретической социологии. В 4-х т. Т. 4 / Ответ. редак. и составитель Ю.Н. Давыдов. – М.: Изд-во «Канон+» ОИ «Реабилитация», 2002.
26. Капитонов Э.А. Социология XX века. – Ростов – на - Дону, 1996.
27. Карпинская Р.Н., Никольский С.А. Социобиология: критический анализ. – М., 1988.
28. Кокарев А.С. Социологическое наследие Б.Н. Чичерина // Социс. – 2004 - №8.
29. Коломийцев В.Ф. Социология Герберта Спенсера // Социс. – 2004 – №1.
30. Кукушкина Е.И. Университеты и становление социологического образования в России // Социс. – 2002 - №10.
31. Кукушкина Е.И. Академическая традиция в истории социологии России // Социс. – 2000 - №4.
32. Култыгин В.П. Теория рационального выбора: возникновение и современное состояние // Социс. – 2004 - №1.
33. Кун Т. Структура научных революций. – М., 1977.

34. Лапин Н.И. Когда и как Огюст Конт ввел термин “sociologie” // Социс. – 2003 - №4.
35. Леви – Стросс К. Структурная антропология. – М., 1985.
36. Миллис Ч.Р. Социологическое воображение // Человек и общество. Хрестоматия. Под редакцией С.А. Макеева. – К., 1999.
37. Молевич Е.Ф. К вопросу о структуре современного социологического знания // Социс. – 1997 - №6.
38. Монсон П. Лодка на аллеях парка: введение в социологию // Социс. – 1996 - №3,5?*
39. Мотрошилова Н.В. Принципы и противоречия феноменологической социологии. – М., 1968
40. Некоторые проблемы современной зарубежной социологии: Критический анализ. Сборник научных трудов. В 2 книгах. – М., 1979.
41. Осипов Г.В. Возрождение российской социологии (60 – 90е годы): страницы истории // Социс. – 2004 - №2.
42. Осипова Е.В. Социология Эмиля Дюркгейма: критический анализ теоретико-методологических концепций. – М., 1977.
43. Очерки по истории теоретической социологии XX столетия. – М.: Наука, 1994.
44. Погорілий О.І. Соціологічна думка XX століття. – К.: Либідь, 1996.
45. Попова І.М. Соціологія: пропедевтичний курс. – К., 1996.
46. Ритцер Дж. Современные социологические теории. – СПб., «Питер», 2003.
47. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. – К.: Наукова думка, 1992.
48. Ручка А.А., Танчер В.В. Очерки истории социологической мысли. – К.: Наукова думка, 1992.
49. Смелзер Н. Социология. – М., 1994.
50. Современная западная социология: классические традиции и поиски новой парадигмы. – М., 1990.
51. Сорокин П.А. Духовный облик М.М. Ковалевского как мыслителя // Социс. – 1989 - №3.
52. Соціологічна думка України. Навчальний посібник. – К., 1996.
53. Соціологія: Підручник. За редак. Андрущенко В.П., Горлача М.І. – Харків – Київ, 1998.
54. Тернер Дж. Структура социологической теории. – М.: Прогресс, 1985.
55. Уайт Л.А. Символ: фундаментальный элемент культуры // Человек и общество. Хрестоматия. Под редак. С.А. Макеева. – К., 1999.
56. Флибверг Б. Хабермас и Фуко – теоретики гражданского общества // Социс. – 2000 - №2.
57. Федченко П. Михайло Драгоманов. Життя і творчість. – К., 1995.
58. Человек и общество. Хрестоматия. Под редакцией С.А. Макеева. – К., 1999.
59. Шматко Н.А. Анализ культурного производства Пьера Бурдьё // Социс – 2003 - №8.
60. Шпакова Р.П. Макс Вебер о становлении демократии в России // Социс. – 2003 - №3.